
**OSNOVNE KARAKTERISTIKE EKONOMSKO-FINANSIJSKOG
SISTEMA EU**

**THE GENERAL ECONOMIC AND FINANCIAL DATA SYSTEMS
OF THE EU**

Mehmedalija Hadžović

Žana Mrkonjić

Sažetak

U ovom članku, u najkraćim crtama, tretirat ćemo problematiku EU, posebno se fokusirajući na njen ekonomsko-financijski sistem. Analizirat ćemo djelovanje monetarne unije, zadatke i ciljeve ECB, ulogu eura kao i način finansiranja EU. Posebnu pažnju poklonit ćemo načinu donošenja budžeta Unije, te raspodjeli sredstava na najvažnije budžetske stavke Unije.

Ključne riječi : EU, zajedničko tržište, Evropsko vijeće, EU parlament, ECB, budžet EU.

Abstract

In this article, in brief, we will treat the problem of EU, in particular focusing on its economic and financial system. We will analyze the effect of the Monetary Union, the tasks and goals of ECB, as well the role of the Euro and mode of financing of the EU. Special attention should be devoted to the making of the budget of the Union and the allocation of funds to major budget items of the Union.

Key words: EU, Common Market, European Council, EU Parliament, the ECB, the EU budget.

1. Uvod

Europska unija (kratica **EU**) je jedinstvena međuvladina i nadnacionalna zajednica europskih država, nastala kao rezultat procesa suradnje i integracije koji je započeo **1951.** godine između šest država (Belgije, Francuske, Njemačke, Italije, Luksemburga, i Nizozemske). Europska unija formalno je uspostavljena 1. studenog 1993. godine, stupanjem na snagu Ugovora o Europskoj uniji (poznatiji kao Ugovor iz Maastrichta). Danas broji 27 država članica. Prostire se na 4.325.675 km², a broji oko 496 milijuna stanovnika. Unatoč kvalifikaciji „jedinstvena“, možemo kazati da u EU, ipak postoje formalne razlike među članicama, kao što su¹:

- o zemlje koje su prihvatile euro i ostale koje nisu,
- o zemlje koje su u šengenskoj zoni i one koje su izvan nje,
- o zemlje čiji državljani imaju puno pravo na zapošljavanje širom EU i one koje to još nemaju,
- o zemlje koje imaju pun pristup poljoprivrednom fondu, a to su 15 „starih“ zemalja članica EU, jer će nove zemlje članice će imati pun pristup poljoprivrednom fondu tek od 2013.

Na sastanku Europskog vijeća u Kopenhagenu, održanom u lipnju 1993. godine, postavljena su tri kriterija za članstvo u Europsku uniju (tzv. kopenhaški kriteriji) koje svi budući kandidati moraju ispunjavati za punopravno članstvo. To su:

- **politički** - stabilnost institucija koje osiguravaju demokraciju, vladavinu prava, poštivanje ljudskih prava i prava manjina i prihvaćanje ciljeva Unije,
- **gospodarski** - postojanje djelotvornog tržišta gospodarstva te sposobnost tržišnih čimbenika da se nose s konkurentskim pritiscima i tržišnim zakonima unutar EU i
- **pravni** - usvajanje cjelokupne pravne stečevine EU (*acquis communautaire*).

¹ Jovanović M.N., *Evropska ekonomska integracija*, Ekonomski fakultet Beograd, 2004. str. 754

Iako je prihvaćanje pravne stečevine EU važno, još je važnije osigurati učinkovitu provedbu i primjenu kroz odgovarajuće administrativno ustrojstvo. Stoga je na sastanku Europskog vijeća u Madridu 1995. godine postavljen četvrti kriterij kao preduvjet za članstvo (tzv. madridski kriterij):

- **administrativni** - prilagodba odgovarajućih administrativnih struktura s ciljem osiguranja uvjeta za postupnu i skladnu integraciju.

U Europskoj uniji se svakodnevno donose novi zakoni. Godišnje se donese cca. 2000 zakona.² Da bi se usvojio neki zakon, inicijativa mora poteći od Europske komisije koja svoj prijedlog šalje Parlamentu na prvo čitanje. EU parlament svoje mišljenje saopćava Vijeću ministara koje treba usvojiti zajedničku poziciju koja se opet podnosi Parlamentu na drugo čitanje. Parlament može tzv. zajedničku poziciju:

- odobriti,
- ne donijeti odluku,
- predložiti izmjene ili
- odbaciti.

Ono što nas zanima je kakvi su makroekonomski pokazatelji Europske unije, koje su temeljne karakteristike njenoga tržišta, te koliko je takvo tržište otvoreno za zemlje koje nisu u zajednici te goleme europske obitelji. No, moramo kazati da je i ona znatno uzdrmana nakon posljednje globalne ekonomske krize. Možda se takvo stanje moglo spriječiti da su članice Unije poslušale upozorenja ekonomista koja su dolazila od strane znanstvenika i stručnjaka u posljednjem desetljeću. Upozorenja su se odnosila na skupe programe društvenog blagostanja zemalja članica. Dakako, kriza je prvo pogodila one koji su u „Uniji blagostanja“ po ulasku bili na začelju kolone - među prvima od najslabijih je bila Grčka koja je skupo platila „život na visokoj nozi“ bez gospodarskog pokrića. Za njom su uslijedile ostale. U 2011. godini i najrazvijenije u Uniji bilježe gospodarski pad, ali i gubitak milijuna

² Da bi uspješno ispunila svoj mandat, EU ima institucije koje su zadužene za zakonodavne, izvršne, nadzorne, konzultantske i sudske zakone. Sedam osnovnih institucija EU su: Europska komisija, Vijeće ministara, Europski parlament, Europsko vijeće, Sud pravde, Sud revizora i Europska centralna banka. Savjetodavne institucije su: Ekonomski socijalni komitet i Komitet regiona te Europska investicijska banka.

radnih mjesta.³ Zemlje potencijalni kandidati, sve češće imaju otpor kod svojih građana da pristupe novoj obitelji.

Pokazatelji koji ćemo dobiti u ovom poglavlju pomoći će nam napraviti usporednu analizu gospodarstva Europske unije s bosanskohercegovačkim gospodarstvom i njegovim komparativnim i konkurentskim izazovima pred tako razvijenim gospodarskim sustavom.

2. MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI GOSPODARSTVA U EU

Svaka Europska zemlja može podnijeti zahtjev za prijam u članstvo EU, no prethodno mora ispuniti nekoliko nužnih ekonomskih i političkih uvjeta za prijem:

- da ima funkcionalno tržišno gospodarstvo,
- da ima demokratski politički sustav i
- da prihvati, primijeni i provede *acquis communautaire*.⁴

Iako su Francuska i Njemačka bile okosnice europske integracije, odnosi između ove dvije zemlje po pitanju mogućeg proširenja EZ, nisu bili bez napetosti. Sporazumom iz Maastrichta (9. i 10. prosinca 1991.) o stvaranju Europske unije, Francuska je postigla najvažniji cilj da Njemačka prihvati jedinstvenu valutu (1999.), a prihvaćeni su i njeni prijedlozi u vezi

³ Tako se lisabonsko obećanje iz 2000. da će do 2010. članice EU stvoriti 20 milijuna radnih mjesta, odnosno da će povećati stopu nezaposlenosti sa 60 na 70%, u 2010. raspršilo poput balona od sapunice. U 2010. godini umjesto 20 milijuna novih radnih mjesta, prema izvješću Eustata za prosinac 2010., EU bilježi gotovo 25 milijuna onih koji su bez posla, što je utjecalo da se stopa nezaposlenosti poveća na 10%.

⁴ 4 *Acquis communautaire* obuhvaća cjelokupno dosada stvoreno zakonodavstvo u Uniji, od osnutka do danas. *Acquis* se prema oblastima odnosi na slijedeće oblasti: slobodno kretanje dobara, slobodno kretanje osoba, slobodno pružanje usluga, slobodno kretanje kapitala, zakonodavstvo u poduzeću, politika konkurencije, poljoprivreda, ribolov, transportna politika, oporezivanje, ekonomska i monetarna unija, statistika, socijalna politika i zapošljavanje, energetika, industrijska politika, mala i srednja poduzeća, znanost i istraživanje, obrazovanje i trening, telekomunikacijske i informacijske tehnologije, kultura i audio-vizuelna politika, regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata, zaštita okoline, zaštita zdravlja potrošača, suradnja na polju pravosuđa i unutarnje politike, carinska unija, vanjski odnosi, zajednička vanjska i politika sigurnosti, financijska kontrola, financijske i proračunske odredbe, ustanove, ostalo. Pri kvalificiranju za članstvo potrebno je zaključiti svako od navedenih poglavlja, što opet ne znači da su odgovarajuće mjere u zemlji kandidatu provedene, ali znači da je postignut definitivan dogovor o vremenu izvršenja.

s obrambenom i vanjskom politikom.⁵ Njemačka je, pak postigla da buduća monetarna politika EU bude pod njenim utjecajem. Političari iz država EU zone uspjeli su osnovati Europsku monetarnu uniju (EMU) s eurom, kao glavnom valutom koja može parirati dolaru, što je unijelo monetarnu stabilnost u ekonomske odnose među državama članicama. Monetarnu politiku za članice Europske ekonomske i monetarne unije provodi Europska centralna banka (ECB). Pojedine zemlje članice ne mogu voditi vlastitu monetarnu politiku. Osnovni cilj monetarne politike ECB je stabilnost cijena. Ugovorom iz Maastrichta se traži od centralnih banaka zemalja članica E(M)U da prethodno postignu visok stupanj neovisnosti kako bi mogle ući u Europski sustav centralnih banaka, odnosno kako bi država mogla ući u EMU. Neovisnost Europske centralne banke se temelji na:

- institucionalnoj neovisnosti – nacionalne centralne banke u Upravnom vijeću ECB same moraju imati visok stupanj neovisnosti,

⁵ *Ekonomista i dobitnik Nobelove nagrade za ekonomiju Pal Krugman je podnio najpreciznije kritike na račun slabe strukture eura i o problemima koje je ova jedinstvena valuta izazvala u nekim evropskim zemljama Krugman kaže: "U trenutačnoj krizi, pažnja svih je okrenuta državnim dugovima, što nije mudro jer su dugovi samo dio korjenitih problema Grčke, Portugala i Španjolske. Ove zemlje su godinama primale strani kapital jer je svjetsko tržište za ulaganje kapitala smatralo da je članstvo Grčke, Portugala i Španjolske u eurozoni sigurno. Međutim, pojavom svjetske financijske krize, presahli su izvori stranog kapitala koju su se slivali u ove zemlje, padale su zarade i nedostaci su postali ogromni. Tu se učlanjenje u eurozonu pretvara u zamku." Postavlja se pitanje kakvog karaktera je ta zamka? Pal Krugman smatra da su se u beskriznim vremenima plaće i cijene u onim evropskim zemljama koje sada imaju problem povećale brže u odnosu na ostatak Unije i sada, u stanju kada je presušila rijeka stranog kapitala, te zemlje moraju smanjiti svoje troškove. To je u današnjim uvjetima teže nego kada su te zemlje imale svoje neovisne valute. Tada se korigiranjem vrijednosti svoje valute u odnosu na devizu moglo uskladiti unutrašnje troškove sa drugim zemljama. Na primjer, Grčka je mogla smanjenjem vrijednosti drahme u odnosu na njemačku marku povećati svoj izvoz i privući veći broj turista ali i kontrolirati uvoz robe. Takva politika je bila efikasna i mogla je utjecati na smanjenje dugova. Sada Grčka vlada treba izvršiti pritisak na vlastitu ekonomiju te smanjiti plaće radnika, povećati porez i od naroda tražiti da podnosi teškoće. Takva se politika na osnovu pretpostavke treba zadržati nekoliko godina. Ali takvo će stanje izazvati snažan otpor radnika, koji je već i započeo. Činjenica je da je to upravo ono zbog čega su bili zabrinuti protivnici jedinstvene europske valute. Trenutna kriza u eurozoni nas uči da ne treba ograničavati vlade u poduzimanju povoljnijih ekonomskih mjera. Grčka, Portugal i Španjolska su onda kada su se učlanile u eurozonu ustvari same sebi uskratile sposobnost pokazivanja povoljnih reakcija na iznenadne događaje. Kada se javi ekonomska kriza, vlade trebaju imati mogućnost reagiranja. To je ono što su ignorirali dizajneri eura. Izvor: <http://bosnian.trib.ir>, preuzeto 01.svibnja 2011.godine.*

- operativnoj neovisnosti – ECB je potpuno slobodna u odabiru i provedbi monetarnih instrumenata,
- osobnoj neovisnosti – članovi Upravnog vijeća imaju duge i neopozive mandate,
- financijskoj neovisnosti – neovisne nacionalne centralne banke su jedine upisale kapital ECB.

Europska monetarna unija unapređuje i učvršćuje integraciju. Ekonomski razlozi za EMU uključuju:

- povećanu monetarnu stabilnost,
- poboljšanu prostornu i industrijsku alokaciju resursa,
- veću konkurenciju zbog transparentnih cijena,
- produbljenu integraciju,
- smanjene transportne troškove,
- pristup širim tržištima,
- koristi od ekonomije razmjena i robne razmjene kao i
- koristi koje donosi harmonizacija politika.

Neekonomski razlozi, također su doprinijeli monetarnom ujedinjavanju, a to su:

- zemljopisna blizina,
- zajednički jezik,
- kultura,
- povijest i
- religija

Nadzor nad EMU vrši se pomoću održive budžetske politike, a prema *Paktu stabilnosti i rasta* iz 1997. godine. Kada se proračun zemlje nalazi u zoni deficita koju pokriva Pakt stabilnosti i rasta, Europska komisija poduzima tri vrste intervencija (prema članovima 101 i 104 Ugovora iz Rima):

- ako se proračunski deficit zemlje kreće ka granici od 3%, Komisija može samo registrirati problem
- ako se deficit približava granici od 3%, Komisija može upozoriti vladu te države,

- ako se pređe granica od 3%, može se početi s kompliciranom procedurom kažnjavanja⁶

Proračun EU predstavlja ključni instrument za provođenje politika EU i financiranje njezinih institucija. Predstavlja pregled prihoda i rashoda za određeno razdoblje, što je ujedno i izraz volje o postizanju ciljeva i mogućnosti javnih aktivnosti. Zasniva se na nekoliko načela:

- jedinstvu - svi prihodi i rashodi prikazani su u jedinstvenom dokumentu;
- godišnjem razdoblju - proračunski iznosi odnose se na proračunsku godinu u trajanju od 1. siječnja do 31. prosinca. Budući da se sve veći dio rashoda odnosi na višegodišnje projekte, stavke proračuna usporedno se iskazuju na dva načina. Rashodi prema obračunskom načelu (*commitment appropriations*) troškovi su koji proizlaze iz aktivnosti izvedenih (obračunanih, fakturiranih) tijekom financijske godine. Rashodi prema gotovinskom načelu (*payment appropriations*) obuhvaćaju iznose plaćanja za aktivnosti obavljene iste godine, ali uključuju i plaćanja po osnovi obveza iz prethodnih razdoblja, a ne uključuju iznose koji se odnose na istu godinu a na naplatu dopijevaju kasnije;
- ravnoteži - rashodi trebaju biti jednaki prihodima. Nije dopušteno pozajmljivati sredstva za pokrivanje deficita, a proračunski se suficit prenosi u iduće razdoblje.

⁶ *Gospodarska kriza u Grčkoj iz 2010.godine ne samo da je ozbiljno uzdrmala ovu zemlju, već i Europsku uniju. Umjesto dopuštenih tri posto, državni deficit je dostigao dramatičnih 12,7 posto, odnosno državni dug iznosio je vrtoglavih 300 milijardi eura. Bio je to danak velikom zaduživanju, pogrešnoj ekonomskoj i fiskalnoj politici. Bilo je prijedloga da se Grčku isključi iz Eurozone, a da se umjesto pomoći članica Unije, Atina primora prodati pojedina otočja. Europska unija je tražila od Atine da uvede drastične mjere štednje. Ukupno dogovorena pomoć ovoj zemlji od strane EU i MMF dostiže cifru od 110 milijardi eura. Grčka je povećala PDV za 2 %, smanjila bonuse u državnoj službi i zamrzнула mirovine. Portugalci se od 2010.godine također nalaze u nezavidnoj poziciji, ako ne žele doživjeti ekonomski krah predviđa se da će u godinama koje slijede morati zatražiti pomoć iz europskih fondova u vrijednosti 50 milijardi eura. Portugalsko gospodarstvo čini samo dva posto europskog gospodarstva, stoga trenutna situacija ne bi trebala uzdrmati tečaj eura. Trenutni dug u Portugalu je neodrživ jer je rast kamata na obveznice veći od rasta poreznih prihoda. Španjolska, jedna od gospodarskih perjanica Europe, muku muči s recesijom već dvije godine, stopa nezaposlenosti narasla je na zabrinjavajućih 20 posto. Proračunski rezovi nameću se kao nužnost u obje države s Pirinejskog poluotoka. Irski je proračunski manjak, iz 2010. premašio 30 posto BDP-a; to je čak 10 puta više no što dopuštaju maastrichtski kriteriji za očuvanje postojanosti eura!*

Proračun EU financira se sredstvima Unije (*own resources*) koja nisu podložna međuvladinim pregovorima. Postoje četiri vrste vlastitih prihoda kojima se financira proračun: poljoprivredne pristojbe, carine, udio u PDV-u i uplate zemalja članica. Prva dva oblika prihoda, tj. poljoprivredne pristojbe i carine, koristili su se u početku djelovanja Unije i bili su dostatni za njezino financiranje. No, s vremenom je njihovo relativno značenje slabilo i pojavila se potreba za novim izvorima financiranja. Tako se danas glavnina proračunskih prihoda prikuplja novim vlastitim sredstvima: udjelom u PDV-u i uplatama zemalja članica. Postoji gornje ograničenje visine ukupnih vlastitih prihoda pa tako oni ne mogu biti veći od 1,24% ukupnog BDP-a (bruto nacionalnog prihoda) zemalja članica. Visina i struktura vlastitih sredstava određuju se na slijedeći način:⁷

1. poljoprivredne pristojbe - čine oko 2% proračunskih prihoda, a prikupljaju se od carina na uvoz poljoprivrednih proizvoda iz zemalja koje nisu članice EU;
2. carine - obuhvaćaju oko 13% proračunskih prihoda, a prikupljaju se od carina na uvoz iz zemalja koje nisu članice EU;
3. udio u prihodima od PDV-a - čini oko 35% proračunskih prihoda EU i transfer je dijela PDV-a „ubranoga“ u zemlji članici. Određuje se primjenom jedinstvene stope na osnovicu PDV-a svake zemlje članice. Stopa je 2004. godine smanjena na 0,5%, a primjenjuje se na osnovicu koja ne smije iznositi više od 50% BNP-a;
4. uplate razmjerne BNP-u - čine polovicu ukupnih sredstava proračuna EU. One su dodatni izvor jer se određuju tako da se nadoknadi manjak koji može nastati zbog nedostatka sredstava iz prethodna tri izvora. Na taj se način osigurava da EU proračun Unije nije nikad u deficitu.

Rashodnom stranom proračuna pokrivaju se administrativni troškovi institucija Unije i troškovi njezinih politika. Najveći iznos oduvijek se odnosi na poljoprivrednu politiku (oko 45% ukupnih rashoda), ali je njezin udio znatno smanjen u odnosu prema 75% proračuna prije 40 godina.

⁷ www.ijf.hr; preuzeto 01.svibnja 2011.godine

Veličinom drugu rashodnu stavku čine strukturni i kohezijski fondovi⁸, koje čine oko 35% ukupnih rashoda. Njihov je cilj poticanje gospodarskog razvoja u najsiromašnijim regijama i zadovoljavanje određenih socijalnih potreba. Za ostale namjene (1. unutarnju politiku - istraživanje i razvoj, malo i srednje poduzetništvo, izobrazbu, kulturu, okoliš; 2. vanjske odnose - pomoć državama izvan Unije; 3. administrativne troškove; 4. razne pričuve; 5. predpristupnu pomoć državama kandidatkinjama) izdvaja se ostalih dvadesetak posto rashodnih sredstava. Godišnji se proračun zasniva na srednjoročnom dogovoru o rashodnim prioritetima koji se naziva Financijskom perspektivom.⁹

Tako je Europski parlament izglasao proračun za 2011.godinu, kako slijedi

⁸ U srpnju 2006. godine Vijeće i Parlament stvorili su novi skup od pet uredbi za primjenu strukturnih fondova, uključujući reviziju dva preostala strukturna fonda + kohezijski fondovi: Evropski fond za regionalni razvoj - ERDF vrši ulaganja u svrhu reduciranja regionalne nejednakosti unutar Unije, podržava programe regionalnog razvoja, gospodarskog rasta, konkurentnosti i teritorijalne suradnje financiranjem istraživanja, inovacija, zaštite okoliša, infrastrukture i zaštite od rizika; Evropski socijalni fond – ESF djeluje u skladu s Europskom strategijom upošljavanja (EES) i usredotočen je na povećanje gospodarske prilagodljivosti, upošljavanja, jednakih mogućnosti i socijalnog uključivanja; Kohezijski fond za zaštitu okoliša i Transevropske mreže. Može se primijeniti na države članice s bruto domaćim proizvodom manjim od 90 posto prosjeka Europske unije, što obuhvaća nove države na Istoku te Grčku i Portugal. Izvor: www.eu4journal.eu

⁹ Ona je rezultat dogovora između Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije te određuje maksimalan iznos i strukturu predviđenih rashoda. Do sada su zaključena četiri takva dogovora: Financijska perspektiva 1988-1992. (Delorsov prvi paket), Financijska perspektiva 1993-1999. (Delorsov drugi paket), Financijska perspektiva 2000-2006, koja je temelj financijskog paketa Agenda 2000 i Financijska perspektiva 2007-2013. U postupku donošenja proračuna sudjeluju Komisija, Vijeće i Parlament. Njihove se ovlasti razlikuju s obzirom na to odlučuje li se o obveznim (compulsory) ili neobveznim (non-compulsory) rashodima. Obvezni su rashodi oni koji proizlaze neposredno iz osnivačkog ugovora, sekundarnog zakonodavstva ili su obveze prema međunarodnom ili privatnom pravu (npr. zajednička poljoprivredna politika). Primjeri neobveznih rashoda jesu troškovi strukturnih fondova i razvojnih politika, poput izdataka za istraživanje i inovacije.

Tablica 1. Proračun EU za 2011.godinu

Proračun 2011. (Svih stavki u milijunima eura)	Usporedba 2010 proračun*	Financijske perspektive 2011	Konačni proračun 2011	Proračun 2011.	Usporedba 2010 proračun*	Financijske perspektive 2011
• Konkurentnost za rast i zaposlenost	14,863	11,343	12,987	-	13,521	11,628
• Kohezija za rast i zaposlenost	49,387	36,371	50,987	-	50,981	41,652
• Očuvanje i upravljanje prirodnim resursima	59,499	58,136	60,338	-	58,659	56,379
• Sloboda sigurnosti i pravde	1,006	739	1,206	-	1,139	813
• Državljanstvo	681	672	683	-	683	646
• EU kao globalni partner	8,141	7,788	8,430	-	8,754	7,238
• Administracija	7,907	7,907	8,334	-	8,173	8,172
UKUPNO	141,484	122,955	142,965	134,280	141,909	126,527

Izvor:<http://www.europarl.europa.eu>

Zastupnici su osvojili više novca za Program cjeloživotnog učenja (18.000.000 €), za poduzetništvo i inovacije (10milijuna €) i Inteligentna energija - Europa program (10milijuna €). Europski parlamentarci su dodali novu liniju, 2.500.000€, za strategiju Baltičkog mora. Povećali su sredstva za okolišni program sa 6.700.000€ i podršku utvrde upravljanje ribarstva, resursi 2.000.000€. Zastupnici su usvojili i 2.350.000€ za Daphne programu za borbu protiv nasilja nad ženama i djecom, te 1.000.000€ za prevenciju terorizma. Određeno je 4.000.000€ za podršku Svjetske Specijalne olimpijade u Ateni i 3.000.000€ za program „Mladi na djelu“. EU kao globalni partner - dodatni iznos od 100 milijuna namijenio je Palestini i mirovnom procesu UNRWA.

U realizaciji ciljeva integracije, EU je posebnu pažnju posvetila pitanjima kohezije i redistribucije. Regionalna je politika jedna od najznačajnijih zajedničkih politika EU i predstavlja sintezu dvije skupine vrijednosti na kojima počiva EU:

- solidarnosti-pružajući koristi građanima i područjima koji su manje razvijeni u odnosu na prosjek EU i
- kohezije-smanjujući razlike u dohocima i bogatstvima zemalja i regija unutar EU¹⁰.

U razdoblju 2007. - 2013. tri su prioriteta Unije:

1. Korištenje jedinstvenog tržišta za šire ciljeve održivog rasta. Sredstva za postizanje tog cilja definirana su u novim proračunskim glavama 1 i 2, a tiču se konkurentnosti, kohezije te očuvanja i upravljanja prirodnim resursima.
2. Jačanje koncepta europskog građanstva (čime se bavi proračunska glava 3).
3. Jačanje uloge Europe u svijetu u smislu preuzimanja regionalne odgovornosti, promicanja održivog razvoja i doprinosa civilnoj i strateškoj sigurnosti. (proračunska glava 4).

Tablica 2. Financijska perspektiva za razdoblje 2007-13 (u % od ukupnih proračunskih sredstava)

	2010	2011	2012	2013
1. Održivi razvoj	46,5	47,0	47,8	48,5
1a. Konkurentnost	12,9	14,1	15,3	16,3
1b. Kohezija	33,6	32,9	32,5	32,2
2. Upravljanje i zaštita prirodnih resursa	49,7	48,6	47,4	46,3
od čega Poljoprivreda	39,5	38,5	37,5	36,5
3. Građanstvo, sloboda, sigurnost i pravda	1,8	2,0	2,1	2,3
4. EU kao globalni partner	9,4	9,7	9,8	9,9
5. Administracija	2,8	2,8	2,8	2,8
Planirano (Commitments) (u mil. Eura)	146.670	150.200	154.315	158.450
Izvršeno (Payments) (u mil. Eura)	126.000	132.400	138.400	143.100
Izvršeni rashodi (u % BNP-a)	1.08%	1.11%	1.14%	1.15%
Margina	0.16%	0.13%	0.10%	0.09%
Vlastiti prihodi (max. limit u % BNP-a)	1.24%	1.24%	1.24%	1.24%
<i>Izvor: Financijska liberalizacija, Skupina autora, EFZG, (2006.) str.17</i>				

¹⁰ Hadžiahmetović, A., *Ekonomija Evrope*, Sarajevo 2005.str.159

Trenutni financijski okvir za period 2007. - 2013. usmjerava sredstva za poboljšanje konkurentnosti (Lisabonska strategija za rast i razvoj) i kohezije Europske unije, dok će se iznos predviđen za poljoprivredu smanjivati tijekom razdoblja od sedam godina. Gornja granica ukupnog iznosa vlastitih sredstava održana je na prethodnoj razini (rekalibrirana na 1.24% bruto nacionalnog dohotka). Metoda izračuna korekcije za Ujedinjeno Kraljevstvo je revidirana postupnim isključivanjem nepoljoprivrednih rashoda zemalja koje su se Uniji priključile 2004. i 2007. godine. Dodatne će mjere dodatno smanjiti doprinose Njemačke, Nizozemske, Austrije i Švedske.

3. Zaključak

Evropska Unija predstavlja najveći i najuspješniji model jedne praktične svjetske privredno političke integracije. Uspjela je stvoriti ogroman prostor, ujediniti 27. zemalja u jednu nadnacionalnu tvorevinu koja je uspješno u stvarnost sproveda principe slobodnog kretanja roba, usluga, kapitala i ljudi. Ujedinjavanje dijela teritorije /trenutno 17 zemalja/, u okvir monetarne unije sa eurom kao jedinstvenom valutom, donijelo je značajne ekonomske koristi koje se ogledaju, prije svega u snižavanju transakcijskih troškova, posebno na tržištu novca, pretvaranju nekada stranih u jedno jedinstveno unutarnje tržište sa povećanim stupnjem sigurnosti, posebno kada su u pitanju rizici promjene tečaja. Unija je značajno stabilizirala javne sektore novoprimitljenih članica, posebno stimulirajući brži protok investicija, kao i snižavanje stope nezaposlenosti stanovništva. Iz budžeta Unije za 2011. godinu, vidimo kako su posebno stimulirane stavke poput povećavanja ukupne konkurentnosti, rasta privrede i stope zaposlenosti. U perspektivama predviđenim za period do 2013. godine, također su predviđene stimulacije za navedene kategorije, uključujući još i poljoprivredu, ekologiju EU kao globalnog partnera. Navedeni ciljevi za koje se izdvajaju značajna sredstva jasno govore o perspektivama, odnosno daljem pravcu kretanja budućeg ekonomskog, i političkog razvoja EU.

Literatura

- ☐ Bodiroža, M.: Evropska unija, Banjaluka, Grafika, 2006.
- ☐ Grupa autora: Financijska liberalizacija, EFZG, Zagreb, 2006.
- ☐ Hadžiahmetović, A., Ekonomija Evrope, Sarajevo 2005.
- ☐ Hadžović M.: Menadžment vanjske trgovine, Arka pres, Sarajevo, 2008.
- ☐ Jovanović M.N., Evropska ekonomska integracija, Ekonomski fakultet Beograd, 2004.
- ☐ Prokopijević, M.; Evropska unija, Beograd, 2005.
- ☐ <http://bosnian.irib.ir>,
- ☐ www.eu4journal.eu
- ☐ www.europarl.europa.eu